

KAINA JO:

metams	8 šil.	(\$2).
pusmečiui	4 šil.	(\$1).
3 mėnesiams	2 šil.	(50 c.).

Pagarsinimai 6 penai už ketvirtinį colį, arba sulig sutarties.

Puiki spaustuvė darbams atlikti. Knygų sandėlis!

„Išėivių Draugas“

281 Eglinton Str., Glasgow.

IŠEIVIŲ DRAUGAS

Lithuanian Weekly newspaper. Published every Saturday by Lithuanian R. C. Association of Labour. Subscriptions:

Yearly 8 sh; halfyearly 4 sh. Advertisements 6 d. per square inch.

„IŠEIVIŲ DRAUGAS“

281 Eglinton Street, Glasgow

LEIDŽIAMAS BRITANIJOS L. K. DARBININKŲ Š. JUOZAPO SAJUNGOS

No.23 (219 metai V)

8 Birželio 1918 m.

Atskiras egz. 2 penai

Rusijos Socijalizacija.

Vis dar retkarčiais ateina žinių iš Rusijos, Abelnai, britų spauda jau seniai ant rusų visos „tvarkos“ numojo ranka ir mažai ką berašo. Anarchija, bevarkė, sumišimas, karė visų prieš visus-tai viskas kas iš Rusijos, ateina. Kas ten Britanijoje norės tojoj socialistų išvirtojo košeilnoj knistis. Ir britams suprasti tą rusų „šiuipinį“ persunku.

Kaip Rusijos socializacijos buvo varoma Vitžemyj, Baltgudijoj, Veližo apskritij (Vitebsko gub.) čionai paduodame.

Ir ten buvo varoma karė visų prieš visus. Apie dvarininkus ir dvarus kalbos nėra. Dvarai jau plėšiama visur Rusijoj. Žmonių skriauda prieš dvarininkus, apopusius geriausius ir didžiausius žemės plotus, palikusius del ukininkų menkus sklypus, dabar susilaukė perpilno atmonijimo. Ir nekaltieji dvarininkai dabar atsimokėti turi už savo protėvių griekus.

Dvare Pogorelje „revoliucionieriai“ kumiečiai iškasė iš kapų liavoną dvarininko Narmovo, palaidoto dar prieš 25 metus. O tai su tuo tikslu, kad pasiimti iš jo grabo sidabro kardą, šalmą ir tt.

Krestovo valsčiuje ukininkai sustabdė žarę maistą del kaimų amatninkų ir kriautuvininkų: nori kad tie išsikriaustyti kitur kur negalėtų dalyvauti dalybose dvarškų žemių.

Arti Veližo randasi dvaras Solovki ir prie tartokas, kur uždariaudavo apie 100 darbininkų. Dabar Solovki su tartokų kliuvo į rankas valstiečių, kurie stengiasi darbininkus tartoko kaip nors iškrapstyti kitur, darbo nevalaiko ir maistą sulaikinėja. Nori patis vieni ant visko palikti ponais...Budavo iš tartoko darbininkai gaudavo apie 20,000 rublių kas mėnesį.

Serto valsčiaus schodas nutarė atimti jas iš labiau pasiturinčių ukininkų. Apsiginklavę ukininkai ir bežemiai atvyko į kaimelį Dobrino pradėti atiminėjimo darbą. Dobrino gyventojai davė žinią gretimo sodžiaus Polosi. Polosiškiai apsiginklavo kuo kas galėjo ir atvyko mieliems kaiminams į „talką“. Rekvizitoriai užpuolusieji tulą Dobrino ukininką paginti nepajuto pavojaus, net ginklus buvo atlikę kur ten ant kiemo ar prieangyj. Polosiškiai užpuolė „rekvizitorius“ šturmu, ėmė, kaip sakosi, „rantyti-skaldyti“ į kairę ir dešinę. Porą vyrų priplukė ant vietos, daug mirtinai ar sunkiai sužeidė. Vienam „rekvizitoriui“ polosiškis rantytojas nukirto iš pečių ranką. Taisiais budais žengiama prie socialistiškos kovos Rusijoj.

O jau tamsumas rusų neišpasakytas. Lietuvoj sodėtis negali pasigirti apšvieta, bet jis mokslu vyras palyginus su baltgudžių ar baltgudžių sodiečiu.

Tulas „buržuazas“ Drozdov rašo į rusų žurnalistę iš kelionės savo po socialistų pradėtą kėdintį rojų Rusijoj. Vienoj vietoj jam pasitėinęs furmonas (izvozčikas) apskatinėja apie tų apiplėsimą.

—Neseniai dvare vaikežai supjaustė peis karys. Negalima apsaityti. Pilvą perskro-

džia, o karvė bėga ir baubia. Bulius ten buvo, tai jį į akėtį įgrudo, delto, sako, kad jis buržujus.

Važiuojant traukiniu Drozdov' pastebėjo kareivį, pristojusį prie bobų kruvelės ir besakojantį apie „politiką“. Kareivis beveik kas žodis pridėdamas „tai taip! šitaip! ve kaip! taip tai!—pasakojo it koks profesorius ar lektorius:—„Tai taip, na, gyvenė Adomas ir Jieva. Šitaip! taip tai pradėjo žmonių skaitlius didintis, ve kaip! Ir taip pasidarė miestai ir kaimeliai. O kaimeliuose ir miestuose susidėjo popai su galiunais, ir iš to prasidėjo buržuazija. Tai taip! O buržuazija pas mūsų kaip? Ji sėdosi ant mūsų sprando ir reikalinga buržuaziją veikti ir išmušti. Šitaip! Štai pats Tolstov (Tolstoj, rusų garsus rašytojas—filosofas, grovas ir turtuolis, betgi didžioj pagarboj pas rusų vargšus ir didžiunus laikomas) panašiai sakydavo“...

„Buržuazas“ Drozdov' išdrįso įsikišti su klausimu:

—Na, ką Tolstoj sakydavo?

Kareivis sumišęs ir įpykęs, nežinodamas ką betarti piktai atsiliepia:

—O tu ką čia mums pasakais pasakosi? Ir gi matyt, į kaimą nuvažiavęs „apšvieta skleisi“?

Kareivis tą taręs piktai nusispjovė į šalį. Drozdov' velijo jo toliau nebekibinti: maži juokai pasistatyti „buržuazui“ prieš kareivį.

Del aiškumo priminsim, kad buržuazas-reišlia mieščionij, miesto gyventoją. Tai yra tą, kurs gyvena ne iš ukio arba kaimo uždabių. Socialistai ir juos pasekė rusai „buržuazais“ vadina kožną žmogų, turintį stambesnę nuosavybę amatų, mokslą, padėjimą. Sulig jų buržuazas bus: kunigas, činovnikas, kriautuvininkas, meisteris šiaučius ar bosas kriaučius, kožnas kurs nėra skurdesniu, juodesnio darbo ir menkesnio turto darbininku. Buržuazais skaitoma net geriau pragyvenantieji ukininkai ar amato darbininkai.

Gaisras Rusijoj.

Kazanės miesto stotyj užsidedė (tikriausiai padegtas) municijos bolševikų traukinys. Muncija pradėjo sproginėti ir daug namų artimybėje užsidedė. Ugnis siautė visą parą, sunaikino daug budinkų ir 350 vagonų, buvusių stotyj. Nuostolių padaryta ant 30,000,000 rublių. Apie 40 žmonių žuvo bei smarkiau sužeista.

Gana Bus Duonos.

Britanija nežada įvesti tikėtų ant duonos nes duonos, sakoma, yra užtenkamai. Prie to Britanija namie šiais metais kur kas daugiau duonos užauginsianti. Esą 1916 savo duonos teuztekę butų vos ant 10 savaitių. 1917 m. jau duonos savo bus gana ant 40 savaitių. Kitonškų maisto dalyku namie irgi daug daugiau pagaminta šiais metais. Labai daug apleistų dirvonų ir laukų naujai išplėsta, užarta ir apšeta.

Tulas Glasgowe žydas duonkepys nubausta ant £100 kam perbaltą iškepęs duoną.

PUŠALOTAS. (Jonišk. apskr.). Musų parapijoje paskutinį laiką pasunkėjo bežemių padėjimas; to del vietinės vokiečių valdžios įsakymu visi parapijos ukininkai suvežė po keletą svarų grūdų į altarijos svirną, klebonas gi išdalino grūdus parapijos bežemiams.

B. Jurgis.

ŠVENČIONYS. Jau trečią savaitę, kaip yra žmonėms uždrausta miestan eiti ir bažnyčion susirinkinėti delei šiltinės ligos. Taip pat mieste mokykla uždaryta ir užginti daryti susirinkimai. Tuo tarpu sodžių tie įsakymai neliečia. Karės metu jau nebekartą žmoneliai negalėjo lankyti bažnyčios. Ar negalėtų tad kunigai pamaldų laikyti šventadieniais sodžiuose, kaip tat daro Lintupių parapijos dvasiškijs.

Dvasios Ligonis.

(„Lietuvos Aidas.“)

Išgansczio Aukos.

Ryme šv. Traicės bažnyčioj arti Subiaco kaž koki pamišusi moteriškė suriko: Gelbėkit, gelbėkitės kas gali! Išsigandę žmonės ėmė grustis iš bažnyčios laukan, prie to 70 žmonių užtrėkšta, 120 gerokai aplamdyta. Išganstis kad ir kvailas-tiek nelaimių pridirbo.

Rusas Apie Rusija

Štai ką rašo rusų garsus rašytojas, buvęs kraštutinis socialistas Maxim Gorkij.

Vagystė pasidarė viena iš sąlygų musų ypatingos revoliucijos. Plėšimas eina visokiais budais. Nėra abejonės, jog Rusija padarys istorišką rekordą savęs išdraskyme. Žmonės vėgia daiktus iš bažnyčių iš muzėjų ir parduoda juosius. Kunigaikščių palociai apiplešiami ir visos brangmenos išvagiamos. Teodosioj prasidėjo turgus žmonėmis. Tą turgų veda kareiviai. Jie atgabena armenų ir kurdų moteris ir pardavinėja jas po 25 rublius. Tai yra ypatingas apsireiškimas ir mes juomi galime didžiūotis. Nieko panašaus nebuvo atsitikę francuzų revoliucioj. Ir žmonės, kurie tą daro, budami silpni, nemokšos, palinkę prie anarchijos norėtų patapti dvasiškais vadais pasaulio ir Mesijošiu Europoj! Rusų govėdų vadai neslepia savo noro praplatinti savo pažvalgas vakarinėj Europoj, kur socialis gyvenimas augščiau stovi. Jie velka tą nelaimingą šalį, kuri pasmirdo nešvarumu, girtybe ir žiaurumu ant Golgotos, idant ją nukryžiatoti pasaulio atpirkimui. Revoliucija paliuosavo visus baises žvėriškus instinktus, kurie vystėsi tyronams valdant. Šiandie netvarkios darbinikiškos klesos naikina save naminę karę ir pramonę išgriauta visoje šalyje.

Musziai Prancuzijoj.

Po savaitės smarkių mušių Prancuzijoj vokiečiai nuo Chemin des Dames svarkalnių prasiveržė tarp Soissons ir Rheims pasivarė kelius desėtkus mylių, kai kur pasiekė upę Marne. Bet Rheimsio miestą ikiol prancuzai neužleido ir už upės Marne nepraleido. Musiai aptilo. Vokiečiai giriasi sugraibę apie 50,000 belaisvių ir virš 500 armotų. Tikriausiai vėl kai kurį laiką mušiai aptils. „Darb.“

Rotterdam 11-V-18.

KAIP APSEJO SU MUMIS VOKIEČIAI LOGERIUOSE.

Man kliuvus į vokiečių nagus, nuvarė—etapu į Naumiestį (Kaun.g.) kur buvau ant 3 dienų uždarytas į tamsią. Atsėdėjus išvarė apkasų kasti, kur visas 6 dienas kasiaus kaip jautis, be poilsio. Atėjus sekmadieniui, įsakė visiems susirinkti į burį: kur ir buvo, vėliaus, nurodyta kožnojo likimas. Man, tarpe 19 vyrų, tą vakarą jau reikėjo pasiekti Šylokarčiama: tai dvi myli kelio. Šeštoj valandoj buvome visi jau pasiryžę į tolimą kelionę. Apstojo didžiausia apsauga 12 kar. ir 1 paoficierius. Ten vakaras buvo tamsus, kada priėjome miestą. Štai staiga tik pasijutome žmonių apsiausti esą *Russ Kaput! Dumm* (kvaili) šaukė-visa gerkle. Negana to pradėjo mėtyti ir akmenimis. Užmušt! Jie mūsų tevnės išdavėjai! ir teip dar sugrudę į kalėjimą duris net dvejas užrakinėjo. Teip mes ir likome ik išauštant. Apie guolį čion jau ir nebuvo kas manyti, ant grindų buvo rodos parkietai gulti, o dar ir baimė kad utėlių buvo daugiau kaip reik. Vienas žmogus M. turėjo skrandą pasidėjęs po galva, tik pajuto kad jau ausis bučiuoja, rytą išaušus žiuri, net vilnos kruta.

Sužvangėjo tik duris:—*Aufstehen!* suriko sargas, nes buvo jau 5 adyna. Davė kavos puodžiuoką vos 1, ir duonos piršto storio o gabalėlį tai visas pusrytis. Ant pietų bulbienės torėle, vakarienei tas pats kavos puodukas. Baland. 15, 1915 m. anksti jau išryto sustatė į glitą, po apsauga ir išstovėjome iki 10 adynai. Vienuoliktai pasibaigus ėjo trukis, transportas į Tilžę, su civiliais ir karės belaisviais rusais, teip ir mes prie jų priskaitė. Atvykus į Tilžę, nuvarė prie didžiausios kazermės, kur jau radome daugybes visokios rūšies belaisvių. Sustatė į glitą po 2 visus apsakui apstojo sargai. Po geros valandos išėjo generolas ir tolkas (jis lietuviškai kalbėjo gerai), jie apsėjo su mumis (šliškščiaus neg velniai, stumdė, mušė, keikė ir vis gاندdino nušausią. Sugrudo į kazarmes. Kur ir išbuvau daugiau neg 6 savaites. Daugybės žmonių, o visi buvo po daugiau neg 50 m. senumo. Jaunų visai mažai. Tada tai prasidėjo vargas ir badas. Išeit ant oro niekad nebuvo valia, kambaryje nei kur apsisukti, o del utėlių ir nešvarumo užklupo limpančios ligos: kolėra etc. Valgio mažai, ir tas pats ropučių lupynos. Teip jog kaip aš žinau apie 10 ypatų, Tilžėje ant a. a. likos (pasimirė).

Birželio 1, (1915 m.) transportavo apie 600 civilių ir apie 10,000 kareivių belaisvių į logerius, su tais ir man buvo liosas kritęs. Keliauti į logerius, buvo tiesiog apverktina, sugrudo į vagonus taip pilnai, kad jau daugiau ir tilpti nebegalėjo, talpino į du vagonu, į trečią talpino 50 moterų. Vagonuose pasidarė nešvaru, trošku, smarvė, nes visi žyvatavo nuo

prasto valgio. Per tris paras kelionėje vos du kartu valgyti gavome. Negaliu atmint kaž kokiamė kaime trukis buvo sustojęs, tai žmonės (lenkai) nešė arbatos, po gabalėlį duonos ir dešros. Vėliaus Poznaniuje gavome ryžių košės torėle, ir tai viskas. Pavaris jau buvo, kada atvažiavome į logerius *Skalmeržuts* (Kalisz). Visus it galvijus nuvarė į tam padarytus žemėj barakus.

Nei kur gultis, ne pasilsėti, ar tikėsit? Šlapia nuo lytaus pribėgę barakai, šiaudų kiek padraikyta, tai del guolio, o ir jau šlapi buvo. Taip tai tą vakarą ir viskas jau buvo. Tai yra ant ketvirtos paros kaip tik du kartu valgę tebuvo.

Birželio 5, 1915 m. pirmas rytas išaušo nesmagiam padėjime logeriuose. Penkiose tik it, velnias persautas, įpuola, paoficierius—*Aufstehen!* suriko, kavą nešt! ir tuoj neikiek nelaukė, pradėjo nugaras kasyt su kančiu, tai pirmi pusryčiai. Sustatė po 4 glite nuvarė gal už varsto į kitą galą logerių kavos, duonos parsinešti. Teip pat pietų ir vakarienės reikėdavo parsinešti mažuose bliudžiuuose kiek del savęs. Vos kiek su kančiu užvežęs pavys, tai žiurėk jau pietus ir išliejęs, tai ir bė valgio. Duonos visai mažai tegaudavome. Pietus budavo vis bulbių žėvės, tuos pačios neplautos, kartais dar kelėts žirnių budavo įmesta, arba, nuo marų metų, pasmirdusios žuvies budavo kiek įdėta. Teip tas badas buvo mus priveikęs, kad ir kojos nebenulaikė; ėjęs kiek budavo jau ir gulys nesijuntęs. Tiesa, du kartu gavome geriaus kiek pavalgyti, net ir po visa silke (nepasmirdusia), nes tai buvo, kada vokiečiai paėmė *Varšavą* ir *Lembergą*. Žmones jau ėdė kas ką besugriebę, visokius lauke išmatalus, ar tikėsit? kad jau nepaisė ir mėšlo. Sargai juokdavosi, kvatuodavo, sakydami „*Russische schwein*, nei namie geriau ne fūrėjo“.

Žydams teip blogai dar tuokart nebuvo, nes komitetai (žydų) gelbėdavo. Jie budavo prispjaudys gautą maistą ir atiduos mūsų žmonėms „*Ui, busi doigois!*“ sakydamas paduoda. Mus žmogus bitik gavo. Dar buvo ir kora. bausmė kaip tai atsitiko; vienas rusas nusikalto kuo tai, buvo nuteistas šiteip: 25 rykštes, 5 iš kančiaus ir pusantros adynos prie stulpo buti priištam, nuo žemės dvi pėdi per blauzdas parištas, rankos užpakalyje, tas viskas išsipildė greitai, net buvo baisu mums ir matyti.

Ir dar kiek logerių kultūros. Kas savaitę po du kartu varydavo į pirtį (banę), kur skyriaus lyties nebuvo. Budavo mačiau, suvys į pirtį, nuogus, laikys po 8 valandas. Pirmiausiai reikėdavo išsimaudyti, vėliaus į krutis kokius vaistus per adatą leisdavo, ir skėpijo. Vėliaus koks pasmirdęs vokiečys įeina, vienoj rankoj puodą kokios tai mosties nešinas, kitoj mentę, kurią pakabinęs mosties ištepdavo plaukų vietas, teip kad plaukai be matant nusmukdavo. Ir kokioj tai smarvei sudarę laikydavo, ar tai tyčia, nežinau, ar koki buvo reikalai jog net galva sukdavosi, visą tai iškentus parvarydavo į barakus, kaip po pakutos.

Pabėgelis (Rotterdam) J. Kairys.

Kareivio Mokslas Sziais Laikais.

Šiame rašinyj aš kalbėsiu abelnai apie šių laikų kareivius tad ir Britanijos armijoje. Daugumas iš mūsų budami civiliamė gyvenime, tarpe tų ir aš pats, turėjome klaidingą nuomonę apie kareivius. Mes lietuviai daugiausia pasijuokdavome iš anglų kareivių, sakydami ale kam jie verti tie anglai, ana ve rusai tai bent kareiviai, druti, dideli, vienas rusas 10 anglų su kumščia užpumpytų.

Pas anglus prieš šią karę teip-gi buvo kitokia nuomonė apie kareivius. Butent jie sakydavo toks vyras, kurs niekur netinka geriaus pasiduotų į kareivius, nes ten bile koks tinkas. Tokiems budavo sakoma: „*Go and join the army!*“ (eik ir įstok į armiją). Ši didžioji karė, kareivių gyvenimą dikčiai perkeitė, kareivišką mokslą pastumė net keliais dideliais šuoliais pirmyn. Šiandieną Britanijoje jau veik visi galintieji vyrai—kareiviai, jau atsimainė pas juos nuomonė apie kareivius, dabar jie suradę koki „*molio Motieju!*“ sako: „*you are not fit to be a soldier!*“ (tu netinki buti kareiviu). Delko teip? Užtai, kad dabar kareiviu buti visai kas kitas, negu ramumo laikais.

Aš jau išstarnavęs 5ius mėnesius Britanijos armijoje, ir perėjęs į ju veik per visus malunus kareiviško lavinimo, manau kad galiu šiek tiek pasakyti apie šių dienų kareivius. Aš čion kalbėsiu tik apie vieną kareivijos dalį, tai yra pestininkus (*Infantry*) prie kurių ir aš pats tarnauju. Ramumo laikais nei vienas nei sapne nesapnavo turbut kad šioji karė teip daug pakeistų kareivišką gyvenimą, tai yra: mokslą, lavinimą, ir šimtus naujų (budu) metodų paskutinės mados užpuolimų bei apsigynimų budų, kokius šių dienų kareivis į trumpą laiką turi išsimokinti. Tai-gi iš šių dienų kareivio reikalaujama ne tik spekos, bet ir protas, paskutinio reikia net daugiau negu spēkų. Šių dienų kareivio moksle randasi daugybės tokių dalykų, prie kurių reikia gerai pakaušį pakasyti, kad viską gerai suprasti. Ir aiškus dalykas kad tik tos šalies kareiviai geresni šiandien, kur gyventojai apšviestiesni—mokytesni.

Anglus palyginus su rusais, man rodos, jau tokią nuomonę galima išnešti. Vienas kad ir menkas bet geriau išlavintas anglas lengvai gali apgaleti didelį ir drutą, bet blogai išlavintą rusą. Daugybė Britanijos kareivių tarnavusių po 12 ir daugiau metų ir buvusių burų karėje yra prastesni kareiviai negai šių dienų tik ką išlaviuti, vidutiniai mokinti kareiviai: nes senesni kareiviai dargi nerangiau persiima naujas madas. Daugumai senų kareivių stoka tekniško supratimo.

Žinoma gana gerai, kad šių dienų karė tai mašininė karė ir veik visi kareiviai turi buti mašinistais, turi išsilavinti tekniškai, net chemiškai, ne tik fiziškai. Prie panašaus lavinimo, žinoma, apšvieta lošia svarbiausią rolę.

Šiais laikais naujai paimtus rekrutus Britanijos armijoje mokinama 14 savaičių, ir per tą laiką rekrutas turi pereiti šimtus įvairių mokslų, kurie nieko bendro neturi su senuoju kareivių lavinimu. Rodos, laikas per trumpas, bet visgi neblogiausia išmokinama įvairiose šakose. Taip daroma, kad nei valanda laiko niekais nenuieitų, kartais ir poilsio valandos sutrumpinama iki *minimum* (mažiausio saiko) bet nevežama kareivis į mušio lauką neišlavintas iki tam tikram laipsniui. Didelę klaidą anglai padarė veždami į frontą kareivius neišlavintus arba pusiau išlavintus, 1914-15 metais. Praktika parodė, kad jokios naudos iš to nera, vien tik pražudė daugybę jaunų vyrų veltui prieš gerai išlavintus vokiečių mašinistus kareivius. Dabar-gi kurs viską neišsilavina prieš paskirtą laiką, paliekama ant ilgiau arba mokinama paties kareivio laiku, tai yra poilsio valandomis.

Per tą 14 savaičių šių dienų kareivis turi išsimokinti 1, visu paprastų dalykų, performacijų su ginklais, maršavimo ir t. t. 2, šaudymo kursą iš paprasto karabino. 3, Iki tam tikram laipsniui fiziškai išsilavinti šokinėjimuose, bėgimuose, bei durtuvų mušio. 4, šaudimo iš paprastos mašininės kanuolės (*machine gun, kulkasvaidžio*) šaujančios 150 šuvių į minutę. 5, šaudyti iš naujosios mašininės kanuolės, vadinamos „*Lewis gun!*“ kuri šauja teip greitai, kaip galima priduoti jai šovinių. 6, turi pereiti per tam tikrą, pripildytą nuodingais gazais pečių, parodymui ar gali panešti nuodijančius gazus ir išsimokinti užsimauti ant burnos gazų maską į 6 sekundas greitumo. 7, turi išsimokinti įvairių susiformavimų (strajaus, kaip stovinėti ar kokios eilės laikytis ir tt.) vartojamų naujosios rūšies atakuose. 8, Turi išsimokinti gerai mėtyti rankines granatas (*rifle grenade*). 9, Turi išsimokinti iš karabino šaudyti tam tikromis granatomis (*hand grenade*). 10, Turi išsimokinti kasti apkasus ir tiesti spigliuotų vėlų (dratų) tvoras. 11, Kaip atlikta įvairios sargybos pavojingose vietose ir naktiniai šių laikų veikimai, karės frunte. Daugybė dar įvairių smulkesnių dalykų, kurių visų nerašysiu. To visko ką čionai paminėjau turi kareivis išsimokinti per 14 savaičių, teip kad turėtų „*Fair knowledge!*“ (pakenčiamą supratimą) visuose dalykuose.

Bet tai dar ne viskas, ką šių dienų armija privalo turėti

jai ne užtenka teip vadinamų „fair knowledge“ vyrų, reikalinga expertu gerų kiekvieno veikimo žinovų. Žinovai expertai išrenkama iš daugiau pasitarnavusių bei gabesnių kareivių ir mokinama ilgiau, kad padaryti pilnais kurio nors veikimo žinovais. Be žinovų negali apseiti šių dienų armija arba jos dalys. Čion turiu paminėti kad Britanijos armijoje ne oficeriai visų veikimų expertais, bet paprasti kareiviai, oficeriai duoda tik įsakymus.

Pavyzdžiui kompanija (Rota) susidedanti iš 250 vyrų turi turėti gerai išlavintų įvairiuose veikimuose 100 vyrų: (Suprantama, ne kožnoj armijoj ir net ne kožnoj Britanijos rotoj taip yra: skaitlinės įvairios sulig reikalo-Red)

Signalistų 20. (mokančių duoti ženklus žinią).

Abeju rusių mašininių karabinų expertų 40.

10. Rankinių grenadierių (hand grenadiers granata-bomba, tai gali būti įvairiai padaryta: del metimo ranka, iš šaudyklės ir tt.

10. Karabininių grenadierių (rifle grenadiers).

10. Skystos liepsnos mėtitojų (liquid fire*trowers).

10. Nuodingų gazų leidėjų (poisonous gas senders).

Tie visi turi būti savo amate gerai išsilavinę, teip-gi ir vidutiniai mokyti, nes iš bemokšlių sunku ekspertą padaryti; nes negana darbą atlikti, reikia gerai žinoti įvairių prietaisų mechanizmas, teip-gi visokių gazų chemiški dėsniai

Man gal priseis būti kuomet nors tarpe expertų, tai savo amata vėliau aprašyti galėsiu. Šio mano rašinelio tikslas buvo parodyti mūsų žmonėms, ką kareiviai šių dienų per trumpą laiką turi išsimokinti ir kad šių dienų karėje ne spēka, bet mašinos ir protas bei sugebimas svarbiausią rolę lošia. Todėl ir kareivio lavinimas visai kitoks, negu buvo prieš karę.

Tuomi sykiu užteks, kitą sykį parašysiu apie materialį bei moralį kareivių gyvenimą Britanijos armijoje.

A. Kriaučiūnas, kareivis.

* liquid fire“ yra ugnis, deganti skystame it alyva stovj, vartojama ypač naktinuose užpuolimuose.

CRAIGNEUK. Gegužio 30 dirbtuvėje „Etna“ lietuviui Jonui Kazlauckiui pasitaikė nelaimė: nukirsta 3 pirštai kairios rankos.

Birželio 1 d. čionai pasimirė tulas Jurgis Šiukaitis, gyvenašlis. Pati jo apleista Lietuvoje prieš 20 metų. Apie mirusius arba gero ko—arba nieko. Pinigų velionis neturėdavo, geri jo draugai atsilankę pas sergančio—ligonio iš jo iškoziravo paskutinius skatikus. Laimei velionis mokėdavo į kokią ten britų draugiją, tai bent ant palaidojimo išlaidų nereikėjo rinkti aukų. Ir šermentis iškelta blaiivos.

Tulos moterelės pasipiktino iš „Išeivių Draugo“ straipsnio: „Nori Rymo ridiko“. Užtai kitos pritarė pilnai: ištikro, nė viena sau blogo nenori, tik ne visos sveikai dalykus permano. Kitai, rodos, kad visas svietas turi gyventi sulig jos proto.

Ten buvęs.

Prasimanymas apie Lietuvą.

„Išeivių Draugas“ piminėjo žinią iš Tėvynės“, laisvamanių laikraščio Amerikoj, buk Lietuvoj sudaryta valdžia, Šliupas paskirta ambasadorium Amerikon, Yčas Britanijon ir tt. Bet „Išeivių Draugas“ podraug persergėjo, kad žinia gali pasirodyti kvailiu humbugu, prasimanymu, kad verta palaukti žinios patvirtinimo. Pasarga buvo vietoj—nes žinia, rašo Amerikos laikraščiai, tikrai buvo pramanyta tulo laisvamano, atleidusio „Tėvynėi“ ne telegramą, bet atvirutę iš Japonijos. Labai šiais laikais sunku teisybės susivaikyti, kada daug nedatupėtų politikų užsiima žinių fabrikacija.

PAJIEŠKO.

Lietuviai pabėgėliai iš vokiečių nelaisvės, dabar esą Holandijoj (Niderlanduose) pajieško savo giminių ir pažinstamų.

Juozas Badaitis, kaimo Garšvinių, Vilkaviškio apskr., Suvalkų rėd., pajieško savo familijantų Jono Astrausko ir Motėjaus Grigalevičiaus. Atsišaukti šiuo adresu: J. Badaitis, Katenderch Folkslaan 13 b Rotterdam, Holland.

Vincas Veselka, Mikalinės dvaro, Marijampolės parap., Suvalkų rėd., pajieško savo pusbrolio ir giminių Aleksandro Kupčinsko ir Juozapo Aukčuno. Atsišaukti šiuo adresu: V. Veselka Katenderch Folkslaan, 13 b 2, Rotterdam, Holland.

Vincas Arbutaitis (?) iš Vilkaviškio miesto, Suvalkų rėd., pajieško savo dėdės Jono Klevincko ir kitų giminių bei pažinstamų. Atsišaukti šiuo adresu: V. Arbutaitis, Katenderch Folkslaan 13 b, Rotterdam, Holland.

Kiti laikraščiai prašoma šios pajieškojimus perspaudinti.

Isztraukos Isz Laiszko.

Newcastle Lazaretas.

Angliją apleidau 10 kovo, 1918 m. Paėmė iš Southampton laivas. Važiavome gerą galą palengvel, patamsiais. Kapitonas uždraudė ant viršaus būnant rudyti, pastatė sargybą. Laivas turėjo užpakalyj 6 colių armotą. Be to mus sergėjo nemaž minininkų. Po trijų valandų kelio išlaipino mus jau Prancuzijoj už Bulogne, iš ten vežė į Calais miestą. Calais išlaikė 3 dienas, paskui traukiniu pristatė tiesiai į Amiens miestą, pagal upės Somme. Baisu buvo išgirsti armotų trenksmą net už 30 mylių nuo fronto (tuokart iki fronto nao Amiens tiek buvo, dabar tėra apie 8 mylios Red.).

Amiens miestas dailus buvęs kitados, dabar gi apgriautas. Laukai aplinkui matyti visur apšėti, daugiausiai kviečių, bulbių, morkų.

Męs gulėjome palatkose--budėlėse savaite laiko, paskui nuėjome į apkasus pakeisti Australijos pulkus, kurie tuokart ten buvo. Męs į apkasus įėjome, o australiečiai iš ten išėjo. Frontas padalintas į daug skyrių, užpakalyj stovinėja rezervai (zoposto kariumenė), viduryj supportai (paramos, pagelbos kariumenė) o priešakyj jau patis fronto apkasų kareiviai, už kurių jau priešo frontas.

Apkasuose visokio pasitaiko grunto, kitur skystas ir dumblinas, purvo kuone iki pažastų. Pirmas vakaras pasitaikė dailus, tai išlindau iš dug'out'o (Urvo, rusio, iskasto giliai žemės iš tranšėjų šonų, ten kareiviai ilsisi, miega ir t.t. Kiti „dugautai“ panašūs į požeminius miestus, su daugybe kambarių, salių, kelių, įrengimų) pasižvalgyti. Kiek akis užmato visur perkasai, sukništa į rundą lankai. Musų batarėja (armotų keletas) tylėjo, ir priešo netarė nieko. Užtai apie 9 val. kai pradėjo mūsų armos baubti ir griauti, tai tik galvą susiėmęs nubėgau į skylę, 30 pėdų į žemę škastą ir ten tunojau, užsidedęs žvakę ir užgraibęs neužbaigtą rudyti cigareta.

Paskiau į tą urvą pribuvo daugiau draugų, jų tarpe vienas lietuvis, K. Gerulis. Oficerius pasakė mums, kad šią naktį galime miegoti ramiai, nes visur pastatyta pikietai (sargybą) ir prie durų ant drato barškutis pakabintas. Pritaisyta taip, kad jei yra pavojus nuo priešo paleistų gazų—tai barškutis ima barškinti ir paduoda taip ženklą užsidedėti gazo ličynas.

Suvargę prisnudome gerokai visi, tik apie vidurnaktį barškalas prižadino visus (zuikio miegas ir kareivio jautrus). Puolėme mautis nuo gazo ličynas, respiratorius, kuriuos kai užsidedi—tai išrodai it su šunies snukiu. Po pusvalandžio duota ženklas, kad gazai nuruko ir nugaravo sau, tai atidėję į šalį ličynas galėjom ramiau primigti.

Prabudę dumblini ir apšalę, čebatai pilni vandens,ėjome pusryčiauti. Pusrytys—arbata ir poras kietų bisquitų (cikorių), kuriuos griaužiant pavojinga del dantų, nes gali išsilaužti ir nuryti podraug su bisquito kšniu.

Taip męs gyvenome 3 dienas, prieš ne užpuldinėjome, o priešas darė ataką tą patį rytą, tik toji žlugo pradžioj nuo kulky ir armotų šovinių.

Vėliau mus pakeitė kita divizija, o męs su savo patraukėm į kitą punktą,

pagal Arras. Čia jau viskas kitaip, armos šaudė dieną-naktį, žemė išrodo balta, visur kreida, kur prisiglausis ir susibaltini. Čia klampynai iki kelių ir apkasai tensiasi per miestą Lens. Namai apgriauti visur.

Mano platoon'o (mažo burelio) komendantas oficerius prisakė tulą vakarą ant nakties užimti sargybą (batrol duty) visu skyriumi. Sulig paliepimo išėjome ant krantuko ir prigulėme. Tik akla kulka grybšt-brukštelėjo man per kepurę ir nulėkė sau.

Mano kapralas (Corporal, vyresnis kareivis) sako: draugai, čia kur nors priešas slapstosi netolimai, bene tik būs anoj duobėj, kuri matosi priešais. Paliepė mesti porą rankinių granatų (nedidelių bombų). Tos sprogo ir duobėj išgirdome sopulingus šauksmus.

Prisiartinome prie duobės, o tojoj radome vieną vokiečių negyvą, kitą smarkiai sužeistą, kurs ėmė mūsų prašytis kad pribaugtumėm perdurę širdį. Bet męs nieko nedarę nuslinkome sau toliau ir galą pačję grįžome atgalios sveiki, tik mano kepurėje paliko skylę.

Užtai kitą vakarą nepasisėkė taip. Turėjome didelį su vokiečiais susirėmimą iš artimybės, su šaudyklėmis ir rankinėmis granatomis. Tai koks Fricas nelaukė kol jį nušausiu, bet pirmiau pasiskubino į mane bombą užmesti. Bomba išsprogo užpakalyj manęs už kokių 5 jardų, tai viena iš jos skeveldrų nutaikė man į nugarą, o kita į kairįjį šoną. Kritau į dumblyną ir išgulėjau, kol raudonojo kryžiaus tarnautojai nepaėmė manęs ir kol nenusinėšė į pirmos pagelbos punktą.

Tenai mane aprišo ir ant rytojaus padarė operaciją, kad išėmus granatos skeveldras. Po operacijos ilgai gulėjau skauduliuose, ir paskui pergabeno mane atgal į Angliją. Dabar guliu Newcastle ligonbuty ir jau galiu vaikštinėti. Gaunu „Išeivių Draugą“ pasiskaityti, labai apgailistauju, kad sumažėjo. Šiuo tarpu sudiev'.

Kl. Pališkis, Kareivis.

Adresas: Pte N 36636,

Klemensas Pališkis

2nd Batt. S. Rif.

Newcastle,

Red Cross Hospital.

Kl. Pališkis, „Išeivių Draugo“ buvęs agentas, ir dalininkas-fundatorius; laiską kai kur dėjom ne žodis į žodį, bet visur prisilaikydami prasmės. Red'.

Rusijos Laivinas.

Rusijos karės laivinas jau seniai kaip ir nustojo gyvavęs. Kas neteko vokiečiams—tas del pairimo saviškių susmuko. Taip ne tik Baltijos jurėje, bet ir Juodoj jurėje. Ten vokiečiai užgriebė Sebastopolį ir Nikolajevską, svarbesnius portus, nekalbant apie Odessą. Rusų karės laivinas pasitraukė į Novorossijską. Bet vokiečiai ir čia netrukus butų pasiekę. Tai rusai patis savo kariškus laivus išsprogdino ir paskandino. Prekybos laivai teko vokiečiams.

Lenkai Ir Vokiečiai Peszasi.

Rašoma, kad vokiečių kariumenė užpuolusi lenkų (veikusių su vokiečiais Lenkijoj) legijono korpusą ir apmušusi. Virš 3000 suėmusių belaisvę. Lenkų generolas Helleris pats nusižudęs, kuomet pamatęs pralaimėjimą.

Isz Oficieriaus Trampas.

(Sulig rusų dienraščio.)

Prieš mane vaikas 20 metų amžiaus. Sunus mano gero draugo. Vaikas apdriskęs, pasišaušęs. Dešinė ranka sulinkusi, kairioji koja kaž kaip keistai dreba. Sunku bepažinti.

Rodo jis popierius. Šešeta kartų sužeistas, šeši ženklai ant rankovės. Studentas pirmo kurso (universitete) 18 metų turėdamas pastojo į praporščikų mokyklą ir jau du metu armijoje. Buvo praporščiku, dabar kareiviu...

—Iškur važiuoji ir kur?

Apsakinėja tylomis, mikčiodamas, lig nusigandęs, matomai ir gėdijasi ir jam skauda.

—Davežė iki Maskvos, pasiuntė į Kislovodską (ant Kaukazo). Koks ten gal buti man gydymas, pilnas aš sugriuvėlis. Nuomaro ligą gavau. Išgulėjau 3 mėnesius. Pasiuntė vėl į Maskvą, į evakuacijos punktą. Su manim dar pora oficerių. Važiuojam. Ant kiekvienos stoties revizija ir egzamenas. Kur užimta bolševikų, kur užimta ukrainiečių. Kur ten arti Charkovo į vagoną įsiveržė kareiviai. Klausia:

—Oficeriai?

—Taip, oficeriai, sužeisti, atsakom.

—Na-gi ir kur važiuojate kornilovcai? (generolo Kornilovo šalininkai).

Suareštavo. Nusivedė laukais. Ejom apie 20 minučių. Nuplėšė pagonus (epolėtus). Nėra, sako, dabar daugiau viršininkystės. Nuplėšė man nuo krutinės du šv. Jurgio kryžius. Nėra, sako, dabar daugiau ordenu ricierių ir didvyrių. Vienas iš mano draugų užprotestavo. Kareiviai jį užmušė. Su štikais badė ilgai tylėdami. Aš apmiręs kritau. Tik išaušus atsipeikėjau. Žiūriu, greta manęs liavonai abiejų mano draugų.

Pašokau, ėmiau bėgti, kur?—pats nebežinojau. Pakeliu užėjau į kokį ten namą. Davė man vandens, šmotelį duonos. Suvalgiau. Norėjau užsimokėti, tik neturįs pinigų, ar pamečiau kur, ar mane apkriaustė kareiviai nežinau.

Dasikriauščiau iki stoties. Įsilindau į vagoną. Traukinys ėjo Maskvon. Dvi pari nevalgiau, privažiavau pagaliau iki Maskvos. Buvo jau vakaras. Pradėjau apėjinėti lignonbučius, prašytis: priimkit mane, sergu, alkanas. Atsako:

—Viskas pakasavota. Eik sau sveikas kur nori.

Valkiojaus visą naktį. Išryto užėjau į kokį ten traktierių. Kupčius užfundijo arba tos ir kilbasų. Nuėjau ant vokzalo (gelžkelio stoties). Pakeliu užlaikė. Nusivedė į kazarmes. Dievuliau, kiek skriaudos ir išniekinimų. Pristatė padlagas plauti, o koja neduodasi sulenkti. Norėjo ant „učenijos“ išvaryti. „Učenijos“ panaikinta, bet dėl manęs norėjo atnaujinti. Vakare tečiaus susimylėjo. Davė duonos kampilį ir tarė:

—Nėšinkis sau! Mums paliegėlių nereikia.

Užėjau ant Nikolajevo stoties. Vos pasisekė įtilpti į vagoną. Vakar vakare pribuvau Petrogradan. Vaikštinejau po lazaretus, rodinėjau popierius. Niekur nepriėmė. Viename bemaž nepriėmė, tik pamate ant popierio užrašyta: praporščikas. Atsisakė:

—Pas mūsų demobilizacija. Praporščikų nėra. Visus atleidinėjame.

Sumaniau pasikalbėti per telefono su tėvų pažinstamais. Užėjau į labazą, kur telefonas, užtikau jūsų numerį.

Matau, pabaigė pasakoti. O veidas tamposi, pradės ko gero verkti. Klausiu:

—Gal valgysi ką?

—Baisiai alkanas, atsako.

Padaviau šio to, glemžia it bado syte buvęs.

Kaip jis dasikriauštis namon, kad tėvai jo gyvena kur ten Novorossijoje (arti Juodos jūrės).

—Sako, vienas traukinys eina iš Petrogrado į Sebastopolį. Pameginsiu. Dasikriauščius bent iki stoties Lozovaja, ten matysiu!

Rodau vaikinui rytmetinį laikraštį:—Komunikacija nutraukta...Mušis...Geležinkelis apardyta...Vaikynas nuleidžia galvą.

—Na kur-gi aš dabar dingsiu?...Ar čion apsiliksiu laukti... Kaip ilgai laukti reikės?...Ne, kas bus, kas nebus, važiuosiu.

Ir sulenktą, palaužta ranka trina kaktą.

—Aniem (užmuštiem) mano dviem draugam geriau dabar...Visgi važiuosiu...Sudiev, neminėkit blogu:

Vaikinas išeina. Bet širdį man it slėgte kas prislėgė. Tamsi Rusijos dabartis.

Petras Riss.

Trockio Milijonai.

Tarpe suimtų už rubavojimus Švedijoje žuliku, rašo Morning Post (London) esąs ir tulas Trockio, rusų bolševikų caro agentas. Trockis pats, rašoma, nors seniau neturėjo grašio prie dušios (net skolinis ir lietuvių cicilikučių pinigus kelionei į Rusiją) dabar virtęs į milijonierius kapitalistus. Jis, esą dabar turįs prisivogęs (negi „uždirbo“ į metus laiko) tarp 20 ir 30 milijonų rublių. Tuos pinigus didžiumoj perkėles į Pietų Amerikos biznio įstaigas.

Ar teisinga žinia-ar ne-nežinome, parduodame už ką pirkome...Bet vienas dalykas aiškus: Trockis visųpirmą žydėlis ir gešetas jam gali būti brangesnis už visus socializmus ir antikapitalizmus. Kaip ir didžiama kapitalizmo „priešu“ jis, gal but, tik prieš svetimus kapitalus „kariauja“—kad lengviau būtų sau kapitalai susikriauti ir iš žmonių tamsumo pasinaudoti.

Ko Nori Suomai (Finai).

Kožna tauta turi šovinistų-gobšų, ką norėtų visą teisybę paminius tik savo tėvynės neva reikalus užtikrinti. Yra tokių gobšų ir Finlandijoje „Politiken“ (danų dienraštis) korespondentas rašo, kad tuli suomai norį užimti Petrogradą, Murmano pajurį, Koreliją ir t.t. Tai ir busianti Suomija didesnė už Švediją ir Norvegiją podraug galingiausia, po vokiečių, šiaurėj valstija. Nori Rymo ridiko.

Berliner Tageblatt

2° geg. rašo:

Męs negalime nuo savęs slėpti, jog mums visai nenusisekė priversti, idant mus pamylėtų mūsų kariumenių rėdomieji kraštai; jau nekalbant apie Lenkiją, tas gana aišku ir Lietuvoj, ir Ukrainoj ir, nors kiek kitaip, Baltijos baronų kaiminystėje. Net daugiausiai vilties ant gero turintieji (optimistai) ir save apgaudinėjantieji turi matyti, jog visas mūsų (politikos) budinkas Rytuose (Lietuva dėl vokiečių-rytai) pastatytas ant nestiprių pamatų.

Netrotys lietuviai, jei tie pamatai visai pairs.

Kreuz Zeitung, vokiečių militaristų ir šovinistų (neapkenčiančių svetimtaučius) organas 14 bal. ir 9 geg. rašo (visur tik turinį minim) esą Lietuva verčiau būtų palikta po prūsų valstijos jungu, prijungta prie Prusijos. Nes Lietuvos valstija savistovi ar prijungta prie katalikų Saxonijos busianti linkusi prie Lenkijos ir stosianti su lenkais prieš vokiečius. Verčiau, esą, lietuviai norį prisidėti prie protestonų prūsų, neg prie katalikų saxonų. Kitoniškų išvadžiojimų iš Kreuz Zeitungo negi lauksi: vilkas sako kad avinas laimingiausiai jausis vilko pilve!

National Zeitung (šveicarų-radikalų organas) bal. 15 rašo, kad vokiečiai po Brest-Litovsko komedijos griebia ir apropia viską, prie ko tik prieina, ką pasiekia. Estonija ir Livonija buvo pripažinta Rusijai, dabar vokiečiai užgrobė sau. Ir kitką ima nuo pirusių rusų kaip savo. Prie to prisidengia neva vietinių gyventojų norais, neva kokių ten „landsratų“ nutarimais ir tt. Aišku, viskas komedija, vokiečiai gaus užtai atverkti vėliau (suprask: taip buti negalės, reiks paskui to dėl vesti naujas kares, kol teisybė nebus pripažinta).

Kopengaga 2 Gegužės m. 1918

Jurgis Polubinskis, pabėgęs iš vokiečių nelaisvės ieško savo seserų Ursulės Horodaikienės, gyvenančios anksčiau: Blackburn, by Bathgate Scotland, ir Onos Skystimaitienės, gyvenančios: Stoneyburn by Fauldhouse, Scotland. J. Polubinskio dabartinis adresas: Holland, Rotterdam. Kattendrechtschelaan N 6a. Galima susirašyti irgi per lietuvių Komitetą Kopengagoj-Vesterbrogade 14.

Su pagarba
Jurgis Savickis.

REIKALINGAS ZECERIUS—
raidžių statytojas. Gali atsišaukti
mokantis darbą arba pasimokini
mui baigusi mokyklą mergina
Del sąlygų kreiptis į „Išėivių
Draugo“ spaustuvę arba į p. Va
laidį Spaustuvės administratorių
Darbas prie „Išėivių Draugo“
Spaustuvės, Glasgowe, valandos
nuo 8 v. ryto iki 6 v. po p.

ŠKOTIJOS L. K. PAŠALPOS DR.

PRANEŠIMAS.

Per birželio mėnesį palengvinta įstojimo mokėtis, vietoj 2 š. reikia mokėti tik 1 šil.

Pašinaudokit proga prie Draugijos prisidėti.

DIDŽIAUSIA ir SENIAUSIA

LIETUVIŲ ĮSTAIGA VIŠOJ

BRITANIJOJ.

Varpas L^{td} DRAUGOVĖ.

Krautuvė visokių valgomų ir šiaip kitokių daiktų.

DRAPANŲ KRAUTUVĖ.

Vyriškų ir moteriškų aprėdalu. Dirbtuvė moteriškų rubų pagal naujausios mados, kiekvienai pritaikinta.

WHOLESALE ŠTORAS.

Perkupčiams arba į kitas kriautuves parduodama daug pigiaus

Kas ką nori gauti ar dažnoti mel-džiame kreiptis ant žemiau padėto adreso:

VARPAS L^{td}

104-116 Main Street,
Bellshill, Lanarkshire.

SAJUNGOS C-ro K-to VALDYBOS,
ADRISAI.

Pirmininkas: D. Strungis, 116
Main Srt. Bellshill.

Jo pagalb. V. Miliunas, 41 Auchineth
Rd. Blantyre.

Kasierius: kun. J. Norbutas, Mossend.
Finansų raš. J. Valaitis, 281 Eglinton
Str. Glasgow, S. S.

Centro raš. J.V encius, 281 Eglinton
Str., Glasgow. S. S.

Revizoriai:

A. Karuža, 24 Hamilton Road ir A.
Sakalauckas, abu Ellshill.

Printed and Published by LITHU-
ANIAN St., JOSEPH'S SOCIETY at
281A Eglinton Street, Glasgow S. S.

SATURDAY, 8 JUNE 1918m